

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ»
ФАКУЛЬТЕТ ПРАВНИЧИХ НАУК**

Кафедра приватного права

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

освітній ступінь - магістр

на тему:

**«Правові проблеми та практика застосування в Україні публічних ліцензій
на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав»
«Legal Issues and Practice of Application of Public Licenses for the Use of
Copyright or Related Rights in Ukraine»**

Виконав:

студент ФПВН МП-2

Стадник Олександр Ігорович

oleksandr.stadnyk@ukma.edu.ua

Керівник кваліфікаційної роботи:

Смирнова Тетяна Сергіївна, доцент

Рецензент _____

**Магістерська робота захищена з
оцінкою** _____

Секретар ЕК _____

«__» _____ 20__р.

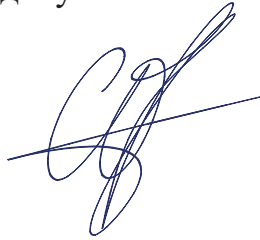
Київ-2024

ДЕКЛАРАЦІЯ **академічної доброчесності**

Я, Стадник Олександр Ігорович, студент 2 року навчання магістерської програми за спеціальністю «Право» факультету правничих наук НаУКМА, підтверджую таке:

написана мною кваліфікаційна робота на тему «Правові проблеми та практика застосування в Україні публічних ліцензій на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, передбачених п. 3.1. Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти у НаУКМА, зі змістом якого я ознайомлений.

10 травня 2024 року

Олександр СТАДНИК

ЗМІСТ

ЗМІСТ	1
ВСТУП.....	2
РОЗДІЛ 1. ПРИРОДА, ІСТОРІЯ, ВИДИ ТА ЗМІСТ ПУБЛІЧНИХ ЛІЦЕНЗІЙ НА ВИКОРИСТАННЯ ОБ’ЄКТА АВТОРСЬКОГО ПРАВА АБО ОБ’ЄКТА СУМІЖНИХ ПРАВ	4
1.1. Історія, види та зміст Creative Commons	5
1.2. Історія, види та зміст ліцензій вільного програмного забезпечення	10
1.3. Інші види ліцензій.....	13
РОЗДІЛ 2. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПУБЛІЧНИХ ЛІЦЕНЗІЙ В УКРАЇНІ ДО 2023 РОКУ	15
2.1. Публічні ліцензії за Законом України «Про авторське право і суміжні права»	16
2.2. Регулювання публічних ліцензій як ліцензій у сфері права інтелектуальної власності за Цивільним кодексом України	22
РОЗДІЛ 3. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПУБЛІЧНИХ ЛІЦЕНЗІЙ З 2023 РОКУ	27
3.1. Регулювання публічної ліцензії за законодавством України	27
3.2. Правове регулювання публічних ліцензій у Німеччині та США	29
РОЗДІЛ 4. ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ПУБЛІЧНИХ ЛІЦЕНЗІЙ НА ОБ’ЄКТИ АВТОРСЬКОГО ПРАВА ТА СУМІЖНИХ ПРАВ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ЧИННОГО НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ.....	34
4.1. Патентні права та механізм сумісності.....	34
4.2. Природа публічних ліцензій	37
4.3. Коло сторін, прав та обов’язків	44
ВИСНОВКИ	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	54

ВСТУП

Щонайменше з кінця 1980-х років у сфері права інтелектуальної власності існує практика застосування публічних ліцензій на об'єкти авторського права та суміжних прав. У цій роботі досліджуються особливості правового регулювання цього інструменту в Україні.

Актуальність теми кваліфікаційної роботи полягає в тому, що світова практика використання публічних ліцензій на об'єкти авторського права та суміжних прав як способу розпорядження майновими правами інтелектуальної власності вже є поширеною, та має значний потенціал для використання в Україні, особливо зважаючи на процеси інформатизації та діджиталізації, а також розвинутий рівень IT-індустрії. Водночас, профільне законодавство донедавна не відповідало потребам правовідносин у цій сфері, допоки не зазнало істотних змін наприкінці 2022 року. Відтак, існує потреба детально дослідити правове регулювання публічних ліцензій на об'єкти авторського права та суміжних прав в Україні в умовах сьогодення та ідентифікувати можливі проблеми їх застосування.

Ступінь наукової розробки цього питання складно вважати достатнім, позаяк існує невелика кількість праць, спрямованих на дослідження явища публічних ліцензій на об'єкти авторського права та суміжних прав в цілому, та їх окремих видів. Зокрема, дослідженню тематики присвячені роботи Р. Денисової, В. Дмитришина, К. Зерова, С. Мазуренка, І. Якубівського та інших. Втім, більшість матеріалів містять лише довідковий опис, не вдаючись до аналізу співвідношення публічних ліцензій зі застосовним законодавством. Крім того, у зв'язку зі згаданими змінами нормативно-правового регулювання, окремі праці могли втратити актуальність.

Метою дослідження є з'ясування змісту та сутності публічних ліцензій на об'єкти авторського права та суміжних прав, виявлення проблемних аспектів застосування цього інструменту шляхом пошуку та дослідження теорії,

положень законодавства, судової практики та міжнародного досвіду, а також оцінка поточного правового регулювання після законодавчих змін.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини у сфері створення та використання творів, а також передачі прав на них.

Предметом дослідження є система нормативно-правових актів, які регулюють ці суспільні відносини, а також релевантна судова практика, міжнародний досвід та доктринальні положення.

Завдання дослідження є такими:

1. З'ясувати історію, види та зміст окремих поширених видів публічних ліцензій на об'єкти авторського права та суміжних прав;

2. З'ясувати особливості та проблеми правового регулювання публічних ліцензій на об'єкти авторського права та суміжних прав в українській правовій системі до законодавчих змін;

3. З'ясувати вплив законодавчих змін кінця 2022 року на правове регулювання публічних ліцензій на об'єкти авторського права та суміжних прав;

4. Оцінити поточне правове регулювання публічних ліцензій на об'єкти авторського права та суміжних прав в Україні, ідентифікувати актуальні проблеми.

Для виконання завдань дослідження застосовано такі методи: *історичний, порівняльний, порівняльно-правовий.*

РОЗДІЛ 1.

ПРИРОДА, ІСТОРІЯ, ВИДИ ТА ЗМІСТ ПУБЛІЧНИХ ЛІЦЕНЗІЙ НА ВИКОРИСТАННЯ ОБ’ЄКТА АВТОРСЬКОГО ПРАВА АБО ОБ’ЄКТА СУМІЖНИХ ПРАВ

«Публічні» ліцензії на використання об’єктів авторського права надаються потенційним ліцензіатам онлайн, та за своєю суттю не вимагають підписання, обміну актами чи будь-якого іншого оформлення. Зазвичай, такі ліцензії набувають чинності після завантаження або використання користувачем ліцензованого об’єкта авторського права. Попри таку неформальність, публічні ліцензії сьогодні широко застосовуються, особливо для програмного забезпечення, а в окремих випадках – навіть об’єктів патентів. Найбільш відомими та поширеними публічними ліцензіями (групами ліцензій) на використання об’єктів авторського права та суміжних прав є Creative Commons (“CC”), GNU General Public License, GNU Free Documentation License, Apache License, та Open Database License (“ODbL”).

К. Зеров запропонував класифікацію публічних ліцензій за призначенням, ступенем обмеженості, та видавником. Так, за першим критерієм він виділяє ліцензії вільного програмного забезпечення, ліцензії вільного контенту, ліцензії на бази даних, ліцензії відкритого апаратного забезпечення, ліцензії відкритого патенту. За ступенем обмеженості – договори, пов’язані із суспільним надбанням, дозвільні та копілефтні [1, с. 197]. Останній запропонований К. Зеровим критерій охоплює організації та осіб, які створювали власні ліцензії.

Для цілей цієї роботи найбільш важливими є ліцензії відкритого програмного забезпечення та ліцензії відкритого контенту, які умовно можемо назвати ліцензіями на цифровий контент. До останніх можемо віднести групу ліцензій Creative Commons, Free Documentation License. Open Database License є ліцензією на бази даних, тоді як інші згадані ліцензії належать до ліцензій відкритого програмного забезпечення.

1.1. Історія, види та зміст Creative Commons

Імовірно, найбільш поширеною та звичною з-поміж зазначених ліцензій є Creative Commons, найбільш відома своїм використанням на сторінках вебсайту «Вікіпедія». Втім, характеристики ліцензій Creative Commons дозволяють застосовувати ці ліцензії для широкого спектру як комерційних, так і некомерційних цілей.

До прикладу, Flickr та SoundCloud дозволяють користувачам завантажувати та ділитися власними роботами під ліцензіями Creative Commons.

Не менш значущим є застосування цих ліцензій науковими та освітніми ресурсами, а також урядами країн світу. Зокрема, органи державної влади у Сполучених Штатах Америки, Великобританії та Франції використовують ліцензії Creative Commons для доступу до публічної інформації та інших матеріалів [2, 3, 4]. Історія виникнення Creative Commons тісно пов'язана з питанням балансу інтересу захисту авторського права та суспільного інтересу.

У 2001 році професор права Стенфордського університету Лоуренс Лессіг та веб-видавець Ерік Елдред заснували в Сполучених Штатах Америки некомерційну організацію Creative Commons [5].

Заснування цієї ліцензії стало реакцією на прийняття Конгресом США у 1998 році Закону про продовження терміну дії авторських прав, відомого також як Закон Сонні Боно (*англ.* Copyright Term Extension Act – СТЕА, Sonny Bono Act, далі – «СТЕА»).

До набрання чинності СТЕА, авторське право існувало протягом життя автора та п'ятдесяти років з моменту його смерті (або смерті останнього живого співавтора). Після спливу цих строків, твори переходили до суспільного надбання – категорії, яка також включає твори, які не можуть бути захищеними авторським правом [6]. Кожен має право вільно використовувати такі твори.

Це врегульовували положення Закону про авторське право 1976 року (далі – «Закон 1976 року»). СТЕА продовжив ці строки до життя автора та 70 років після його смерті за загальним правилом [7, с. 1].

СТЕА викликав критику у зв'язку з істотним відкладенням моменту переходу творів до суспільного надбання.

В юридичній площині апогеєм зіткнення між авторським правом та суспільним надбанням стала справа «Елдред проти Ешкрофта».

Справа «Елдред проти Ешкрофта» стала знаковою справою в США, яка стосувалася авторського права та конституційності СТЕА. Позов у 1999 році подала група позивачів на чолі з Лоуренсом Лессігом, та Еріком Елдредом, який був засновником онлайн-бібліотеки творів, які є суспільним надбанням.

Позивачі стверджували, що СТЕА є неконституційним, позаяк він порушував положення Конституції США, яка стверджує, що захист авторських прав повинен тривати лише протягом обмеженого періоду часу.

Суд виніс рішення на користь відповідачів. Позивачі подали апеляцію на це рішення до Верховного суду США, який розглянув справу у 2002 році. Рішенням 7-2 Верховний Суд підтвердив конституційність СТЕА і ухвалив рішення не на користь позивачів.

У рішенні, схваленому більшістю суддів, зазначалося, що Конгрес має право продовжувати термін охорони авторських прав, якщо це не порушує загальну мету статті про авторське право – сприяти прогресу в науці та мистецтві. Суд також стверджував, що запропоноване позивачами тлумачення положення про авторське право створить невизначеність і нестабільність у законодавстві про авторське право [8, с.1-2, 31-32].

Справа «Елдред проти Ешкрофта» стала невдачею для пропонентів відкритого доступу та вільної культури, які сподівалися зберегти суспільне надбання та обмежити розширення захисту авторських прав. Відтак, постала потреба збалансувати авторське право та доктрину суспільного надбання.

Прагнучи створення такого балансу, Creative Commons вперше опублікувала свої ліцензії у 2002 році. Всього існує шість ліцензій, які позначаються комбінаціями літер після абрєвіатури «CC». Ключовими є чотири істотні умови, які є як позитивними, так і негативними зобов'язаннями, які автор може покласти на інших суб'єктів, застосовуючи до свого твору таку ліцензію. Ці умови полягають у такому:

1. «Attribution» («Із зазначенням авторства») – автор має бути зазначений під час використання його роботи;
2. «Share-alike» («Поширення на тих самих умовах») – будь-які адаптації або похідні роботи повинні ліцензуватися на тих самих умовах, що й оригінальний твір;
3. «Non-commercial» («Некомерційність») – робота не може бути використана в комерційних цілях;
4. «No derivative works» («Без похідних творів») – твір не може бути адаптований або змінений у будь-який спосіб [9].

У свою чергу, ці умови самостійно або сукупно утворюють ліцензії Creative Commons. Для всіх ліцензій спільними є механізм виникнення правовідносин за ними, невиключність, безвідкличність та неоплачуваність.

Відтак, правовідносини за цими ліцензіями виникають, коли особа починає користуватися правами, передбаченими ліцензією. Наприклад, композитор створює музичний твір, який він у подальшому оприлюднює, застосувавши ліцензію CC BY. Розробник відеоігор, який використовує в якості музичного супроводу такий твір у власній відеоігрі (комерційній чи некомерційній), у момент початку використання набуде статусу та обов'язків ліцензіата. Він набуде обов'язку зазначити інформацію про автора та вид ліцензії у своїй відеоігрі чи супровідних матеріалах до неї. Тобто, правові наслідки за ліцензіями Creative Commons настають в результаті конклюдентних дій.

При цьому, застосування ліцензії Creative Commons не виключає можливості подальшого використання ліцензіаром ліцензованого об'єкта, та

подальшої видачі ліцензій на такий об'єкт, включно з конвенційними (не публічними) ліцензіями.

Безвідкличність ліцензій Creative Commons означає, що автор ліцензованого твору не може відкликати чи інакше позбавити ліцензіата ліцензії, якщо поведінка останнього не суперечить умовам ліцензії. Отже, допоки згаданий розробник відеоігор виконує обов'язок зазначати інформацію щодо автора та ліцензії, він може використовувати музичний твір без будь-яких перешкод.

Нарешті, чи не найголовнішою особливістю ліцензій Creative Commons є їхня неоплачуваність. Так, ліцензіар відмовляється від права отримувати винагороду (роялті) за використання ліцензіатом твору. Однак, таку відмову не можна вважати абсолютною, адже положення охоплює відмову від отримання роялті:

- а) безпосередньо;
- б) через організацію колективного управління; а також
- в) відмову від отримання роялті за законодавчо встановленою чи примусовою схемою ліцензування, якщо взагалі існують можливості для такої відмови [10].

Отже, навіть ліцензувавши твір за ліцензією Creative Commons, ліцензіар може отримувати роялті з відносин, які складаються поза ліцензією. В контексті правової системи України ця особливість матиме ключове значення, про що йтиметься далі у цій роботі.

Першою та найвільнішою є ліцензія CC BY, для якої єдиною істотною умовою є зазначення авторства. Цей вид надає ліцензіату право змінювати (реміксувати, трансформувати) ліцензований матеріал та використовувати його для будь-яких цілей, включно з комерційними [9].

Наступною є ліцензія з істотною умовою щодо поширення ліцензованого матеріалу на тих самих умовах. За її умовами, ліцензіат, який змінює ліцензований матеріал, зобов'язується надалі поширювати його вже на умовах ліцензії Creative Commons з елементами BY-SA.

Проте, додатковою особливістю CC BY-SA є сумісність. Так, ліцензія передбачає можливість поширення матеріалу як:

- а) на умовах CC BY-SA,
- б) на умовах CC BY-SA пізнішої версії, а також
- в) на умовах ліцензій Free Art та GNU General Public License v3 [11].

Ліцензія CC BY-NC забороняє ліцензіату відтворювати та поширювати ліцензований матеріал чи його частини, а також створювати, відтворювати та поширювати адаптований матеріал для комерційних цілей. Текст чинної редакції ліцензії практично не залишає можливостей для вузького тлумачення цього обмеження, адже з нього випливає, що будь-який обмін ліцензованого чи адаптованого матеріалу на кошти або на інший об'єкт авторського права вважатиметься комерційним [12].

Додатково до цих обмежень, ліцензія CC BY-NC-SA забороняє первинному ліцензіату та подальшим ліцензіатам поширювати як ліцензований, так і адаптований матеріал на умовах інших, аніж передбачених ліцензією. В силу особливостей CC BY-NC-SA, наразі відсутні сумісні з нею ліцензії, хоча вона не виключає механізму сумісності [13].

Попри формулювання «No derivative works», CC BY-ND встановлює заборону саме на поширення ліцензіатом адаптованого матеріалу, а не створення адаптованого матеріалу як такого. Тобто, ліцензіат поширюватиме ліцензований матеріал винятково без відмінностей до авторського матеріалу [14].

Вочевидь, з огляду на заборону поширення адаптованого матеріалу, для цієї ліцензії неможливо застосувати умову Share-alike – адже ліцензіат може поширювати лише незмінний ліцензований матеріал, і на кожного подальшого отримувача матеріалу поширюватимуться умови CC BY-ND. Нарешті, CC BY-NC-ND додатково забороняє ліцензіату використовувати ліцензований матеріал з комерційною метою [15].

Окрім перелічених ліцензій, існує також CC0– інструмент відмови від авторських прав [16]. Застосувавши CC0, автори передають свої роботи у

всесвітнє суспільне надбання. СС0 дозволяє користувачам розповсюджувати, реміксувати, адаптувати та створювати на основі матеріалу на будь-якому носії чи в будь-якому форматі без жодних умов.

1.2. Історія, види та зміст ліцензій вільного програмного забезпечення

Концепція вільного програмного забезпечення полягає у поширенні програмного забезпечення у вигляді вихідного коду, який придатний до сприйняття людиною – може бути прочитаним та зміненим, на противагу звичній формі існування програмного забезпечення у вигляді об'єктного коду або застосунку – наприклад, MS Word.exe.

Подібно до Creative Commons, виникнення вільного програмного забезпечення пов'язане з конфліктом між інтересами захисту авторського права та суспільного інтересу. Історично, рух вільного програмного забезпечення зародився у 1980-х роках серед програмістів [17, с. 4]. Засновник GNU GPL, Річард Столмен, мав навіть радикальніші погляди на авторське право, аніж засновники Creative Commons:

«Цікаво, що Конституція США і правова традиція відкидають цю точку зору; авторське право – це не природне право, а штучна монополія, нав'язана урядом, яка обмежує природне право користувачів на копіювання» [18]

Р. Столмена вважають засновником концепції «copyleft» (укр. «авторське ліво»), гра слів з «авторське право» [19].

Створена Столменом в рамках концепції copyleft GNU General Public License, на відміну від Creative Commons, є видом публічної ліцензії, яка створена для вільного програмного забезпечення як об'єкта авторського права. GNU General Public License існує у трьох редакціях – GPL-1.0, GPL-2.0, GPL-3.0, запроваджених у 1989, 1991 та 2007 роках відповідно [20, 21, 22]. Кожна редакція має власний набір умов, і ліцензіари можуть вибрати версію, яку бажають застосувати.

Визначальним для природи GNU General Public License є її предмет – надання ліцензіатові прав на копіювання, зміну й поширення відкритого програмного забезпечення, та покладення зобов'язання, згідно з яким користувачі всіх похідних версій вільного програмного забезпечення теж отримують ці права.

На забезпечення цієї мети, умови ліцензії передбачають низку специфічних зобов'язань для ліцензіата, зокрема:

а) додавати копію повного тексту ліцензії до створеного програмного забезпечення з використанням ліцензованого на умовах GNU General Public License програмного забезпечення;

б) вказувати про всі суттєві зміни, внесені до первинно ліцензованого на умовах GNU General Public License програмного забезпечення;

в) безумовно надавати вихідний код під час розповсюдження програмного забезпечення на основі ліцензованого програмного забезпечення на умовах GNU General Public License;

г) додавати копію оригінального повідомлення про авторські права.

Крім того, умови ліцензії покладають певний обов'язок добросовісності на ліцензіата, зобов'язуючи їх надавати всю інформацію про встановлення, необхідну для оновлення та перевстановлення програмного забезпечення [22].

На відміну від окремих видів ліцензій Creative Commons з умовою «NC», умови GNU General Public License дозволяють використання об'єкта авторського права з комерційною метою. Крім того, ліцензіат може навіть надавати власну гарантію на ліцензоване програмне забезпечення.

Важливою особливістю General Public License є зобов'язання відмови від патентних прав, якщо ліцензіар такі має на об'єкт ліцензії. Як буде проаналізовано далі, це положення залишається суперечливим в Україні порівняно з країнами загального права, де існує значно ширша свобода договору.

Зобов'язання безумовно надавати вихідний код під час розповсюдження програмного забезпечення на основі ліцензованого програмного забезпечення є

характерним для концепції copyleft та зустрічається у низці інших публічних ліцензій, як наприклад Mozilla Public License, відома своїм використанням для інтернет-браузера Mozilla Firefox [23].

Подібно до GNU GPL, Apache Public License використовується для програмного забезпечення. Ця ліцензія також існує у кількох редакціях. Особливістю Apache Public License, однак, є механізм сумісності з ліцензіями інших видів – зокрема згаданого GNU General Public License.

Згідно з вимогами Apache Public License в редакції 2.0, на ліцензіата покладено обов'язки:

- а) повідомлення про авторські права автора оригіналу програмного забезпечення, поширеного на умовах Apache Public License;
- б) додавати до похідного програмного забезпечення копію тексту самої ліцензії Apache Public License;
- в) заявити про будь-які значні зміни, внесені до оригінального програмного забезпечення.

Натомість, ліцензіат отримує права:

- а) використовувати ліцензоване програмне забезпечення у комерційних цілях;
- б) вносити власні зміни до ліцензованого програмного забезпечення;
- в) поширювати будь-які копії або модифікації ліцензованого програмного забезпечення, навіть на комерційній основі;
- г) розповсюджувати свою власну версію ліцензованоо програмного забезпечення під власною ліцензією;
- г) вступати у відносини субліцензування;
- д) використовувати надані патентні права;
- е) надавати власну гарантію на ліцензоване програмне забезпечення.

Подібно до GNU General Public License, наявна також умова щодо зобов'язання відмови від захищених патентом прав, які стосуються об'єкта ліцензії.

Особливо варто відзначити, що Apache Public License передбачає, що користувачі об'єктів ліцензії не можуть притягати до юридичної відповідальності авторів з будь-яких підстав [24].

Як було згадано, на противагу GNU General Public License, ліцензіат за ліцензією Apache Public License не зобов'язаний поширювати власні зміни до програмного забезпечення у вигляді доступного відкритого коду. Ця характеристика, а також відсутність будь-яких істотних заборонних положень дає підставу відносити Apache Public License до так званих «дозвільних» ліцензій, визначених К. Зеровим [1, с. 197; 24].

У цілому, на прикладі GNU General Public License та Apache Public License можемо скласти уявлення про типові елементи публічної ліцензії:

- а) умови ліцензії: основні умови та додаткові умови;
- б) відмова від гарантій (warranty disclaimer)
- в) положення про обмеження відповідальності (limitation of liability clause);
- г) повідомлення про авторське право на оригінал об'єкта (copyright notice).

1.3. Інші види ліцензій

Іншими поширеними видами публічних ліцензій є GNU Free Documentation License та Open Database License.

Положення GNU Free Documentation License в цілому нагадують положення ліцензій Creative Commons, проте, як вказує назва, ліцензія призначена насамперед для документації та літературних творів. GNU Free Documentation License, однак, складно вважати вдалим прикладом публічної ліцензії, адже її використання на практиці є парадоксально обтяжливим для ліцензіатів. Причиною є умова, яка покладає на ліцензіата зобов'язання під час друку літературного твору, який є об'єктом ліцензії, друкувати також повний текст ліцензії та обкладинку встановленого вигляду [25]. З огляду на це, Creative Commons має значно більше поширення навіть для літературних творів.

Насамкінець, Open Database License є ліцензією, створеною для застосування до відкритих баз даних, яка також має певні положення, подібні до групи ліцензій Creative Commons. Вона має низку особливостей, зумовлених сферою застосування – наприклад, захист не лише окремих об’єктів, які складають базу даних, а й способу їхнього упорядкування у такій базі [26]. Відтак, можна вважати, що Open Database License захищає право особливого роду («*sui generis*»), яке саме по собі є доволі новою концепцією для права інтелектуальної власності.

* * *

1. Публічні ліцензії на об’єкти авторського права та суміжних прав можуть бути визначені як уніфікований, вільний для використання інструмент, який слугує альтернативою класичному авторському праву як у загальному праві США та Великобританії, так і європейському законодавстві.

2. Виникненню публічних ліцензій на об’єкти авторського права та суміжних прав посприяла стрімка інформатизація, та конфлікт авторського права та доктрини суспільного надбання в США.

3. Публічні ліцензії на об’єкти авторського права та суміжних прав існують у багатьох видах, які доречно класифікувати за призначенням, ступенем обмеженості, та видавником.

4. З огляду на те, що ліцензії були створені у Сполучених Штатах, їхні характеристики (положення, термінологія) є найбільш адаптованими до законодавства Сполучених Штатів та країн загального права.

5. Існують також певні спроби адаптації публічних ліцензій на об’єкти авторського права та суміжних прав до національних законодавств.

6. На практиці публічні ліцензії застосовуються навіть органами державної влади для поширення публічної інформації.

РОЗДІЛ 2.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПУБЛІЧНИХ ЛІЦЕНЗІЙ В УКРАЇНІ ДО 2023 РОКУ

Широке застосування публічних ліцензій та поширення об'єктів ліцензування через мережу Інтернет зумовило практику застосування цих ліцензій в Україні. Причому використання об'єктів цих ліцензій є надзвичайно широким, адже наприклад, ліцензія GNU General Public License застосовується для операційної системи Android. Крім того, Україна стала четвертою країною світу, де було перекладено публічні ліцензії Creative Commons [27]. Вони доволі широко застосовуються в науковій та освітній сферах, а також у сфері врядування.

Зокрема, 2019 року Кабінет Міністрів України прийняв Постанову «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо функціонування офіційних веб-сайтів органів виконавчої влади» від 12 червня 2019 року № 493, якою рекомендовано розповсюджувати вміст офіційних веб-сайтів органів влади на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 International license (CC BY) [28]. З перегляду веб-сайтів органів державної влади можна дійти висновку, що органи державної влади в Україні дійсно виконують цю рекомендацію Постанови, адже сайти Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України використовують ліцензії CC BY, в той час як сайт Президента України застосовує CC BY-NC-ND [29-31]. Тобто, ліцензії Creative Commons та публічні ліцензії в цілому є визнаними в Україні та широко застосовуються на практиці.

Тим не менше, правове регулювання і розуміння публічних ліцензій в цілому в Україні перебувало на досить низькому рівні. Цьому не сприяє і той факт, що публічні ліцензії здебільшого спираються на концепції загального права, що ускладнює розроблення та застосування належного нормативно-правового регулювання.

Як буде викладено нижче, до 2023 року правове становище публічних ліцензій було не врегульованим взагалі, і спроби застосувати національне право унеможливили їх належне застосування. Ще у 2015 році І. Якубівський слушно відзначав, що незалежно від того, як розглядати юридичну природу публічних ліцензій, використання публічних ліцензій в Україні було проблематичним [32, с. 23].

Позаяк зазвичай публічні ліцензії врегульовані національним профільним законодавством про авторське право, доречно розпочати аналіз правового регулювання в Україні саме з Закону України «Про авторське право та суміжні права». Крім того, доцільно також дослідити норми Цивільного кодексу України у попередній редакції в частині регулювання авторського права.

2.1. Публічні ліцензії за Законом України «Про авторське право і суміжні права»

Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 № 3792-ХІІ (далі – Закон № 3792-ХІІ) встановлював, що автору та іншій особі, яка мала авторське право, належало виключне право надавати іншим особам дозвіл на використання твору будь-яким одним або всіма відомими способами на підставі авторського договору [33, ст. 32]. При цьому, авторський договір визначено як виключну підставу для використання твору будь-якою особою, за винятком випадків, про які йтиметься далі. Закон № 3792-ХІІ також узагалі не містив прямої згадки публічних ліцензій, та не містив норм, які б можна було ефективно застосувати до них за аналогією.

Авторський договір передбачав передачу автором своїх майнових прав (невиключних та виключних) іншій особі на умовах, визначених договором. Врегулювання публічних ліцензій нормами, які врегульовують авторський договір, вимушеним – адже Закон № 3792-ХІІ не містив інших інститутів, які були б подібними до публічних ліцензій, а учасники правовідносин та їхній зміст

є наближеним саме до цього інституту. Втім, існували істотні перешкоди для застосування цих норм до публічних ліцензій.

Насамперед, необхідно зазначити, що слушно було проводити аналогії з авторським договором про передачу невиключного права на використання твору, адже цей різновид авторського договору дозволяв авторові передати іншій особі право використовувати твір у певний спосіб та у встановлених межах.

Водночас, автор зберігав право на використання твору і на передачу невиключного права на використання твору іншим особам. Це відповідало ознаці невиключності публічних ліцензій.

Тобто, це мало б уможливлувати застосування ліцензій – автор обирає спосіб та межі використання твору відповідно до обраної ліцензії, і зберігав право передавати права на використання твору іншим особам у подальшому. При цьому, з точки зору українського законодавства такі відносини нібито були врегульованими авторським договором.

Необхідно враховувати, що Закон № 3792-ХІІ мав імперативну вимогу щодо письмової форми договору, залишаючи як виняток договір про використання (опублікування) твору в періодичних виданнях, коли сторони могли укласти договір в усній формі [33, ст. 33]. Натомість, спосіб вступу в правовідносини за публічними ліцензіями, який радше є конклюдентними діями, був несумісним з письмовою формою договору, яку передбачив законодавець.

З іншого боку, всі досліджені у Розділі 1 різновиди публічних ліцензій існують у текстовому вигляді, а отже, висновок про абсолютну несумісність міг бути передчасним.

Водночас йдеться про об'єкти авторського та суміжних прав, які поширюються переважно мережею Інтернет та існують здебільшого у електронному вигляді – за винятком, можливо, документів та літературних творів, які поширюються в паперовому вигляді на умовах Free Documentation License. Відтак, доречним видається звернення до загальних положень

Цивільного кодексу України, які регулюють форми укладення договору та вираження згоди.

Зокрема, за Цивільним кодексом України, відповідь особи, якій адресована пропозиція укласти договір, про її прийняття (акцепт) повинна бути повною і безумовною. Крім того, особа може вчинити дію, відповідно вказаних в умовах договору, засвідчуючи її бажання укласти договір [34, ст. 643]. Правочин може бути укладеним у письмовій формі, якщо сторони виражають свою волю за допомогою засобів електронного зв'язку [34, ст. 207].

Спеціальним законом, який врегульовує такий спосіб вчинення правочину, є Закон України «Про електронну комерцію» від 03.09.2015 № 675-VIII (далі – Закон № 675-VIII). Положення цього Закону передбачають можливість укласти електронний договір кількома способами, які на практиці не потребують додаткових зусиль з боку сторін. Так, Закон № 675-VIII допускає:

а) оферту у вигляді розміщення пропозиції у мережі Інтернет, в тому числі з перенаправленням до іншого електронного документа, а також

б) акцепт у вигляді «вчинення дій, що вважаються прийняттям пропозиції укласти електронний договір, якщо зміст таких дій чітко роз'яснено в інформаційній системі, в якій розміщено таку пропозицію, і ці роз'яснення логічно пов'язані з нею» [35, ст. 11]. Такий механізм в період до 1 січня 2023 року був максимально наближеним до механізму публічних ліцензій.

Накладаючи ці норми на випадки використання ліцензій, правовідносини мали б такий вигляд, покроково:

Приклад 1. Поширення зображення на умовах Creative Commons

1. Автор зображення поширює його на певній інтернет-сторінці (наприклад, Flickr), зазначивши, що до неї застосовано ліцензію Creative Commons, та/або розмістивши в описі зображення гіперпосилання на електронний документ застосованої ліцензії (оферта);

2. Охочий використати зображення користувач мережі Інтернет ознайомиться з умовами ліцензії Creative Commons, та використає твір

відповідно до таких умов, також зазначивши інформацію про ліцензію Creative Commons та / або розмістивши гіперпосилання на електронний документ такої ліцензії (акцепт).

Приклад 2. Поширення програмного забезпечення

1. Автор програмного забезпечення поширює його на певній інтернет-сторінці (наприклад, GitHub), залишаючи за визначеним місцезнаходженням у теці програмного забезпечення повідомлення, що до такого програмного забезпечення застосовується ліцензія Apache Public License (оферта);

2. Користувач, який бажає використати програмне забезпечення з комерційною метою, завантажує розміщене програмне забезпечення та вносить в нього зміни, об'єднує з власним кодом, тестує, фіналізує програмне забезпечення та пропонує на продаж, надаючи власну гарантію (акцепт).

На перший погляд положення Закону № 675-VIII начебто забезпечують сторонам можливість застосувати до відносин за публічними ліцензіями норми, які регулюють авторський договір, принаймні у частині вимог до форми договору. Водночас, визначити в кожному з прикладів, яка саме дія користувача є акцептом, доволі складно.

Зміст дій користувача, які становлять акцепт повинен бути «чітко роз'ясненим», однак як у випадку з Creative Commons, так і у випадку з Apache Public License текст ліцензії не містить чіткої вказівки на дії ліцензіата, які вважаються акцептом. Гіпотетично, акцептом може бути сам факт ознайомлення з ліцензією, або розміщеним повідомленням про неї, або початок використання ліцензованого об'єкта. Тобто, у такому випадку складно встановити сам момент виникнення юридичних наслідків для автора та користувача.

Однак, перелік істотних умов авторського договору, визначений Законом № 3792-XII, становить значно складнішу проблему. Це зумовлено тим, що однією з істотних умов авторського договору визначено розмір і порядок виплати авторської винагороди. Більше того, Закон визначає, що ставки

авторської винагороди не можуть бути нижчими мінімальних ставок, які визначає Кабінет Міністрів України [36].

Публічні ліцензії здебільшого є неоплачуваними. Наприклад, Apache Public License, GNU General Public License є повністю неоплачуваними – їхні положення передбачають, що автори не можуть отримувати жодних платежів, авторських платежів (роялті) за цими ліцензіями. На противагу, ліцензії Creative Commons також передбачають, що автор не може отримати авторські платежі (роялті) за цими ліцензіями, однак може їх отримувати поза ліцензіями, як вже було згадано.

Такі особливості публічних ліцензій унеможливають існування такої істотної умови, а отже, призводить до неукладеності договору.

Тобто, за гіпотетичного сценарію, коли сторони врегульовують правовідносини за публічними ліцензіями за аналогією з авторським договором, виникають два варіанти несприятливих правових наслідків для них. Як у випадку з Creative Commons, так і у випадку з ліцензіями відкритого програмного забезпечення:

а) «авторський договір» вважатиметься неукладеним, та не породжує жодних правових наслідків; або

б) сторони вимушено обумовлять розмір, порядок і строки виплати плати за використання ліцензованого матеріалу.

У першому випадку сторони завжди можуть покладатися на добросовісну поведінку контрагента, та власними діями намагатися легітимізувати правовідносини за договором. Втім, у разі виникнення будь-яких спорів між сторонами, а також третіми особами, з точки зору українського законодавства, публічні ліцензії все ж залишатимуться неукладеними договорами.

Натомість, у другому випадку, хоча відбудеться узгодження правовідносин з нормами українського законодавства, такий авторський договір втратить природу публічної ліцензії. При цьому, відбудеться не лише абстрактна зміна сутності.

Для всіх трьох згаданих публічних ліцензій застосовуватимуться схожі правові наслідки у разі внесення змін. Так, згідно з офіційною політикою щодо внесення змін до ліцензій, сторони втратять право використовувати найменування та позначення GNU General Public License, Apache Public License або Creative Commons [37-39]. З огляду на спосіб, за яким сторони вступають в правовідносини за такими ліцензіями, утворюється парадоксальна ситуація – навіть маючи намір на врегулювання відносин за тією чи іншою ліцензією, сторони унеможливають реалізацію такого наміру з моменту внесення змін про авторську винагороду. З технічної точки зору, у такій ситуації унеможливується правомірна оферта, яка зазвичай має вигляд оприлюднення ліцензованого твору та повідомленням на зразок «Матеріал доступний за ліцензією [найменування ліцензії]», розміщенням копії ліцензії або її логотипу тощо.

Ситуація, яка складається, є настільки нелогічною, що для сторін раціональнішим є укладення авторського договору, врегульованого законодавством України, а не використання публічної ліцензії. Однак, це не відповідатиме потребам та практиці сторін.

Більше того, за таких умов оптимальнішим є перший описаний сценарій – без узгодження з положеннями статті 33 Закону № 3792-ХІІ та з ризиком визнання «авторського договору» неукладеним. Адже, за такої поведінки, сторони у гіршому випадку суттєво погіршують своє правове становище у разі виникнення спору. Натомість, якщо сторони передбачать оплачуваність у тексті будь-якої публічної ліцензії, та декларуватимуть її використання, їхні дії будуть цивільним правопорушенням – а саме використанням торгових марок ліцензій всупереч умовам такого використання.

Отже, застосування законодавчих положень, які регулюють авторський договір, до публічних ліцензій несе ризики для сторін, та не відповідає їхнім потребам. Відповідно, доречним може бути інший спосіб врегулювання.

За Законом № 3792-ХІІ, винятком з використання твору на підставі авторського договору є вільне використання твору із зазначенням імені автора, яке охоплює:

- а) вільне відтворення бібліотеками та архівами;
- б) вільне відтворення для навчання;
- в) вільне копіювання, модифікація та декомпіляція комп'ютерних програм;

а також

- г) вільне відтворення у особистих цілях [37].

Перелічені категорії є більш відповідними американській концепції «fair use» та концепції країн загального права «fair dealing», зокрема таким їх проявам, як відтворення для навчання чи дослідження [40-41]. Обидві концепції визначають коло випадків вільного використання творів, які не потребують згоди автора, та не вважаються порушенням авторського права. Вони не є тотожними публічним ліцензіям, позаяк вважаються винятками з авторського права (англ. «copyright exceptions»).

На відміну від зазначених концепцій, а також інституту вільного використання за Законом № 3792-ХІІ, застосування публічних ліцензій прямо залежить від волевиявлення автора твору, та не належить до винятків з авторського права за своєю сутністю. Відтак, застосувати регулювання вільного використання до публічних ліцензій недоречно.

2.2. Регулювання публічних ліцензій як ліцензій у сфері права інтелектуальної власності за Цивільним кодексом України

З огляду на відсутність законодавчих механізмів, які б ефективно врегульовували публічні ліцензії у галузевому законодавстві, варто проаналізувати застосування загальних положень Цивільного кодексу України, які регулюють ліцензії у сфері права інтелектуальної власності.

Відповідно до статті 1108 Цивільного кодексу України в редакції до прийняття Закону України «Про авторське право та суміжні права» № 2811-ІХ

від 01.12.2022, ліцензіар міг надати іншій особі (ліцензіату) письмове повноваження, яке б давало право на використання об'єкта права інтелектуальної власності в певній обмеженій сфері. При цьому, ліцензія могла бути оформлена як окремий документ, так і бути частиною ліцензійного договору [34, ст. 1108].

За своєю природою, ліцензія як окремий документ є одностороннім правочином, подібно до довіреності, адже вона лише є виявом наміру ліцензіара надати іншій особі повноваження на використання об'єкта інтелектуальної власності в обсязі, визначеному ліцензією. Водночас, публічні ліцензії передбачають права та обов'язки як для ліцензіата, так і для ліцензіара – наприклад, вже згадану відмову ліцензіара від авторської винагороди (роялті), чи відмову від патетних прав у випадках GNU General Public License та Apache Public License.

Зважаючи на це, публічні ліцензії у розумінні українського законодавства гіпотетично радше могли мати характер ліцензійного договору, врегульованого положеннями Цивільного кодексу України. Однак, хоча стаття 1109 Цивільного кодексу України доволі якісно врегульовувала ліцензійні договори, її норми були несумісними з публічними ліцензіями з тих же причин, які унеможлилювали застосування норм про авторські договори.

Знову ж таки, серед істотних умов ліцензійного договору за статтею 1109 Цивільного кодексу України – розмір, порядок і строки виплати плати за використання об'єкта права інтелектуальної власності [34, ст. 1109]. Зважаючи на те, що публічні ліцензії є неоплачуваними, норма статті 1109 Цивільного кодексу України не може бути виконаною, що призводитиме до неукладеності ліцензійного договору. Отже, реалізовуватиметься дилемний сценарій, аналогічний викладеному щодо авторського договору – або договір вважатиметься неукладеним, або сторони унеможливлять правомірну реалізацію наміру на використання певної публічної ліцензії внесенням змін до її умов.

З огляду на викладене, врегулювання відносин за публічними ліцензіями нормами статті 1109 Цивільного кодексу України не відповідає природі цих ліцензій та може спричиняти негативні правові наслідки для ліцензіара та ліцензіата. Відтак, існує потреба у більш оптимальному засобі регулювання.

Позаяк за Цивільним кодексом України ліцензія (ліцензійний договір) не є виключними способами врегулювати розпорядження майновими правами інтелектуальної власності, можливою альтернативою міг бути передбачений статтею 1107 Цивільного кодексу України «інший *договір* щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності» [34, ст. 1107].

На перший погляд, таке широке формулювання мало б уможливити віднесення публічними ліцензіями до такої категорії, і застосувати релевантні положення Цивільного кодексу України. Однак, детальніше дослідження виявляє недоліки і цього способу врегулювання відносин.

Справа в тому, що доктринально до такої категорії договорів можна віднести договір комерційної концесії, договір на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт, договір про розподіл прав на службові об'єкти інтелектуальної власності, а також інші договори [42]. Вочевидь, жоден з перелічених поіменованих договорів не є придатним правовим інструментом для врегулювання відносин за публічними ліцензіями, адже вони призначені для регулювання досить специфічних правовідносин щодо майнових прав інтелектуальної власності. Зрештою, вимоги законодавства щодо перелічених договорів є навіть жорсткішими (наприклад, нікчемність у разі недодержання письмової форми), що є несумісним з природою публічних ліцензій [34, ст. 1118].

Отже, до застосування залишається лише визнання публічних ліцензій непоіменованим договором щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Однак, це не забезпечує належної визначеності у застосуванні положень щодо укладення та оплачуваності до публічних ліцензій,

а також не усуває ризику визнання відносин між сторонами авторським договором.

Міністерство економічного розвитку і торгівлі України у своїх Рекомендаціях щодо застосування вільних публічних ліцензій на використання об'єктів авторського права і суміжних прав вказує, що вільна публічна ліцензія має ознаки загальнодоступного договору приєднання, який надає особі, яка приєдналася до такого договору, безоплатний дозвіл на використання об'єкта авторського права та (або) суміжних прав певними способами на умовах, визначених ліцензією [43]. Проте, ці Рекомендації не можна розглядати як засіб врегулювання публічних ліцензій, адже вони мають консультативний характер та не адресують перелічені проблеми.

* * *

1. До 2023 року регулювання публічних ліцензій на об'єкти авторського права та суміжних прав за українським законодавством було проблематичним.

2. Застосування норм Цивільного кодексу України та галузевого законодавства до відносин за публічними ліцензіями на об'єкти авторського права та суміжних прав призводило б до визнання таких ліцензій неукладеними правочинами, або до грубого порушення режиму їх використання.

3. Ключовою проблемою для регулювання публічних ліцензій на об'єкти авторського права та суміжних прав була форма, яка повністю не відповідає жодному з видів співставних правочинів.

4. Крім того, положення про неоплатність, яке зазвичай включене до публічних ліцензій на об'єкти авторського права та суміжних прав було несумісним з положеннями законодавства, які встановлювали обов'язкову оплачуваність ліцензійних договорів.

5. За своєю сутністю, публічні ліцензії не належать до винятків з авторського права, а отже, за українським законодавством їх не можна вважати формою вільного використання твору.

6. Найбільш істотним недоліком українського законодавства була відсутність концепту публічної ліцензії на об'єкти авторського права та суміжних прав як такого.

РОЗДІЛ 3.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПУБЛІЧНИХ ЛІЦЕНЗІЙ З 2023 РОКУ

Станом на початок 2023 року відбулися знакові зміни до українського законодавства у сфері інтелектуальної власності.

Для предмету цієї роботи найбільш значущими є ухвалення нового Закону України «Про авторське право та суміжні права» від 01.12.2022 № 2811-IX та пов'язані з ним зміни до інших законодавчих актів, а також їхній вплив на регулювання публічних ліцензій. Водночас належить дослідити, чи українська правова система є достатньо адаптованою. З цією метою варто провести порівняльний аналіз правового регулювання публічних ліцензій до та після законодавчих змін, а також ідентифікувати особливості публічних ліцензій, які є несумісними з українським національно-правовим регулюванням.

Задля створення більш об'єктивного уявлення про стан правового регулювання публічних ліцензій, варто також провести порівняння як зі станом правового регулювання до 2023 року, так і зі застосовним законодавством інших держав.

3.1. Регулювання публічної ліцензії за законодавством України

Насамперед, варто проаналізувати Закон України «Про авторське право та суміжні права» у новій редакції, який суттєво модернізує правове регулювання здійснення майнових прав на об'єкти авторського права і об'єкти суміжних прав, визначаючи нові підстави для розпоряджання майновими правами на об'єкти авторського права або об'єкти суміжних прав. Однією з таких підстав було визначено публічну ліцензію на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав.

Так, суб'єкт авторського права або суб'єкт суміжних прав тепер набув право надавати дозвіл на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав будь-якою особою на визначених ним умовах. При цьому, механізм видачі ліцензії полягає у оприлюдненні її умов з наданням можливості дистанційного

ознайомлення з таким об'єктом авторського права або об'єктом суміжних прав необмеженому колу осіб за допомогою інформаційно-телекомунікаційних систем [44, ст. 51].

Тепер, особа-користувач об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав на основі такої ліцензії, зобов'язана дотримуватися визначених умов, на яких її було видано. Крім того, положення Закону визначають, що публічна ліцензія може бути безоплатною, безвідкличною, а також встановлюють нікчемність виключних та одиничних публічних ліцензій.

Ці положення нового Закону закладають основу для вирішення проблеми з місцем публічних ліцензій в українському правовому полі.

Безперечно позитивним є те, що порядок виникнення прав та обов'язків за ліцензією тепер не розщеплений між кількома нормативно-правовими актами, а отже не виникає потреби звертатися до Закону України «Про електронну комерцію» для застосування норм щодо електронного договору як порядку виникнення прав та обов'язків сторін за ліцензією.

Проте, визначальним є визнання безоплатних ліцензій – з огляду на це, під час використання публічних ліцензій, сторони не стикатимуться з нормами договірної права, застосування яких погіршуватиме їхнє становище, або унеможливлуватиме правомірне застосування ліцензій.

Водночас, Закон не надає однозначної відповіді щодо того, яким видом правочину є публічні ліцензії – одностороннім чи двостороннім, а також чи можуть вони бути складовими ліцензійних договорів. Наслідки такої невизначеності будуть досліджені далі у цій роботі.

Чинна редакція Цивільного кодексу України забезпечує основу для вказаних нововведень.

Зокрема, стаття 444 Цивільного кодексу України визначає публічні ліцензії як дозвіл на використання твору будь-якою особою на визначених автором умовах. Тобто, за загальним правилом передбачено, що публічні ліцензії є радше односторонніми правочинами, а не складовими ліцензійних договорів. Однак,

формулювання тексту публічних ліцензій, а особливо Creative Commons, можуть зумовлювати їх розгляд як ліцензійних договорів. Тим не менш, норми Цивільного кодексу України у новій редакції не суперечать такій позиції, адже законодавець виключив імперативні умови щодо оплатності ліцензійних договорів [45, ст. 444].

Відтак, можна констатувати значне вдосконалення законодавчого регулювання публічних ліцензій в цілому. Насамкінець, доцільно порівняти підходи до визначення місця публічних ліцензій в Україні та інших державах, для оцінки відповідності національного законодавства європейським та світовим практикам.

3.2. Правове регулювання публічних ліцензій у Німеччині та США

Публічні ліцензії на об'єкти авторського прав та суміжних прав визнані в багатьох правових системах світу, хоча юридична сила цих ліцензій може відрізнятися залежно від юрисдикції.

Загалом, публічні ліцензії покладаються на авторське право, яке закріплене у міжнародних договорах та національному праві. Більшість країн світу підписали Бернську конвенцію про охорону літературних і художніх творів, яка встановлює мінімальні стандарти захисту авторських прав і визнання авторського права. Як наслідок, за загальним правилом, публічні ліцензії є визнаними в більшості зі 176 країн, які є сторонами Бернської конвенції [46].

Прикладом є США, які імплементували Бернську конвенцію 1988 року та Німеччина, де суди на практиці застосовують засоби захисту авторського права, та засоби захисту договірної права до цих ліцензій [46].

Однак важливо зазначити, що юридична сила публічної ліцензії залежатиме від конкретного закону про авторське право держави, в якій ця ліцензія використовується, а також від рівня визнання та забезпечення дотримання авторського права у такій державі.

Як показує практика, у Німеччині публічні ліцензії регулюються загальними положеннями Закону про авторське право [47]. За цим законом, публічні ліцензії вважаються є договорами, які дозволяють власникам авторських прав надавати певні права іншим особам, зберігаючи за собою інші права. Відтак, використання публічних ліцензій уможливлено німецьким законодавством про авторське право, а права за ліцензіями можуть бути захищені в німецьких судах.

Окрім профільного закону, існують також настанови та кращі практики, розроблені такими організаціями, як Creative Commons Germany та Німецька національна бібліотека, які надають вказівки щодо використання публічних ліцензій (Creative Commons) у Німеччині. Ці настанови є легкими для розуміння користувачами та пояснюють основні ліцензійні умови [48].

Загалом, законодавство та настанови, пов'язані з використанням публічних ліцензій у Німеччині, є досить конкретними і добре розробленими, забезпечуючи якісну правову основу для використання цих ліцензій у різних контекстах.

Крім того, Німеччина є однією з небагатьох світових юрисдикцій, де наявна судова практика щодо GNU General Public License.

Зокрема, уваги заслуговує справа, вирішена Вищим регіональним судом в Карлсруе, де суд досліджував наслідки порушення публічної ліцензії GNU General Public License [49].

За обставинами справи, позивач розповсюджував заздалегідь розроблені макети системи управління контентом WordPress, яка була розроблена як проект з відкритим вихідним кодом під ліцензією GNU General Public License, що може вільно завантажуватися та використовуватися будь-ким. Позивач найняв агентство для розробки нових тем для WordPress з метою їх розповсюдження. Потім позивач пропонував ці макети в мережі Інтернет за певну плату, використовуючи власну ліцензію. Відповідач у справі заявив, що зробить вихідний код макетів вільно доступним для всіх в Інтернеті, обґрунтовуючи це тим, що макети також мають бути ліцензовані на умовах GNU General Public

License, оскільки вони є похідними творами WordPress. Відтак, вони мали бути вільно опубліковані.

Натомість позивач звернувся за заходом забезпечення для того, щоб зупинити публікацію вихідного коду макетів. клопотання було задоволене, і суд в подальшому дослідив обставини справи. Суд дійшов висновку, що General Public License не поширюється на макет лише в силу того, що позивач скористався цією публічною ліцензією, працюючи з вихідним кодом WordPress. З огляду на це, відповідач не мав би права публікувати вихідний код макетів за жодних обставин. Крім того, суд відзначив, що відмова від авторського права як така неможлива за німецьким законодавством. Згідно з рішенням Вищого регіонального суду Карлсруе, позивач не зробив жодної заяви про відмову, і, на думку суду, така заява не впливає з General Public License.

Поведінка ліцензіата, який не робить модифіковану програму доступною широкому загалу на умовах General Public License, призводить, згідно з умовами General Public License, лише до втрати прав на використання оригінальної програми. Порушенням закону тоді буде виключно будь-яке подальше використання оригінальної програми, але не використання та поширення за власною ліцензією зміненої та поширеної програми [49, с. 22-23].

Зазначена справа дозволяє дійти таких висновків:

а) німецькі суди не виходять за межі національного профільного законодавства під час вирішення спорів, які виникають з публічних ліцензій та застосовують загальні норми, які регулюють відносини щодо об'єктів права інтелектуальної власності;

б) суд вважає, що необхідно розділяти відносини за публічною ліцензією між ліцензіаром та ліцензіатом, а також відносини, які виникають між ліцензіатом та третіми особами.

Водночас, у цій справі суд не розкрив не розкрив питання застосування концепції copyleft, притаманної ліцензії GNU General Public License. Все ж, з огляду на близькість німецької та української правових систем в межах сім'ї

континентального права, доречним може бути вивчення практики німецьких судів українськими судами під час формування практики у справах, які виникають зі спорів за публічними ліцензіями.

Подібно до Німеччини, у Сполучених Штатах публічні ліцензії регулюються згаданим у Розділі 1 Законом про авторське право 1976 року, суперечливі зміни до якого дали поштовх розвитку самих публічних ліцензій та руху відкритого програмного забезпечення. Цікавим є те, що цей акт як застосовує регулювання за загальними правилами авторського права американської правової системи, так і містить положення на імплементацію вже згаданої Бернської конвенції.

Позаяк публічні ліцензії врегульовані загальними положеннями, однією з ключових законодавчих вимог є те, що публічна ліцензія повинна відповідати обмеженням і виняткам з авторського права, включаючи доктрину «fair use», яка дозволяє певні види використання творів, захищених авторським правом, без дозволу власника авторських прав. Це ще раз підтверджує тезу про нетотожність публічних ліцензій та вільного використання.

Загалом регулювання публічних ліцензій у цих юрисдикціях є подібним, з незначними відмінностями, зумовленими різними підходами континентальних та англосаксонських правових систем до авторського права та пов'язаних правовідносин. Публічні ліцензії можна вважати саморегульованими, адже національне законодавство є лише необхідною правовою основою, проте ніяк не основним та виключним засобом регулювання. Значну роль при цьому відіграють національні некомерційні організації, які адаптують ліцензії до реалій тієї чи іншої юрисдикції. При цьому, станом на 2023 рік, українське регулювання основ публічних ліцензій відповідає загальноприйнятим світовим практикам в частині визнання публічних ліцензій як самостійного інституту.

* * *

1. Згідно з прийнятим наприкінці 2022 року Закон України «Про авторське право та суміжні права» у новій редакції публічні ліцензії на об'єкти авторського права та суміжних прав набули статусу самостійного інституту.

2. Закон України «Про авторське право та суміжні права» визначає, що публічні ліцензії на об'єкти авторського права та суміжних прав обов'язково є невиключними та можуть бути безоплатними та безвідкличними.

3. Невизначеним залишається питання того, чи є публічні ліцензії на об'єкти авторського права та суміжних прав одностороннім чи двостороннім правочином, а також чи можуть вони бути складовими ліцензійних договорів.

4. У Сполучених Штатах Америки публічні ліцензії на об'єкти авторського права та суміжних прав врегульовані загальними нормами законодавства та спираються на свободу договору.

5. У Німеччині публічні ліцензії на об'єкти авторського права та суміжних прав врегульовані загальними нормами законодавства та вважаються договорами.

6. Суди Німеччини вирішували справи, що виникають з відносин за публічними ліцензіями на об'єкти авторського права та суміжних прав, спираючись насамперед на національне законодавство, а не окремі специфічні положення таких ліцензій.

7. Правове регулювання публічних ліцензій на об'єкти авторського права та суміжних прав в Україні відповідає загальноприйнятим світових практикам регулювання публічних ліцензій на об'єкти авторського права та суміжних прав.

РОЗДІЛ 4.

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ПУБЛІЧНИХ ЛІЦЕНЗІЙ НА ОБ'ЄКТИ АВТОРСЬКОГО ПРАВА ТА СУМІЖНИХ ПРАВ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ЧИННОГО НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Попри врегулювання в профільному Законі України «Про авторське право та суміжні права», певні види публічних ліцензій мають особливості, які є несумісними з українським нормативно-правовим регулюванням. Особливо ця теза застосовна до публічних ліцензій GNU General Public License та Apache Public License з огляду на широкий характер їхніх положень. Однак, як буде викладено далі, певні особливості українського законодавства є несумісними з публічними ліцензіями незалежно від їхнього виду.

Як було згадано, для публічних ліцензій притаманною є незмінність положень – у разі зміни тексту публічної ліцензії сторони втрачають можливість її використовувати, а відносини вважаються врегульованими іншою ліцензією. Зазначена особливість значно ускладнює повноцінне використання публічних ліцензій в Україні.

4.1. Патентні права та механізм сумісності

Для ліцензій GNU General Public License та Apache Public License спільним є зобов'язання ліцензіара відмовитися від охоронюваних патентом прав на об'єкт права інтелектуальної власності, для якого застосовують відповідну ліцензію.

Знову ж таки, така особливість зумовлена тим, що у Сполучених Штатах права на програмне забезпечення можуть бути захищені патентом. Таку позицію зайняв Верховний суд США у справі Alice. Водночас існують певні вимоги до програмного забезпечення, які мають справджуватися для захисту прав за допомогою патенту. На думку суду, заявка на винахід у сфері програмного забезпечення повинна містити належну формулу винаходу. Крім того, програмне забезпечення має певним чином покращувати функціональність комп'ютера (тобто дозволяє виконувати певні обчислення, які раніше були недоступні,

прискорює процеси або вимагає менше ресурсів), або розв'язує обчислювальну задачу у нетрадиційний спосіб. Більше того, програмне забезпечення може бути патентоздатним, тільки якщо воно написано з чітким фокусом на технічних перевагах конкретної особливості програмного забезпечення [51].

Відтак, з огляду на таку особливість американського права інтелектуальної власності, таке положення є доцільним з урахуванням завдань публічних ліцензій. Втім, таке положення не відповідає українському законодавству та практиці.

Положення публічних ліцензій, які регулюють патентні права, призводять до штучного та надлишкового врегулювання в межах публічної ліцензії правовідносин з двох різних сфер права інтелектуальної власності.

Так, нормативно-правовим актом, який регулює патенти та правовідносини, пов'язані з ними, є Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» від 15.12.1993 № 3687-ХІІ. Згідно з положеннями цього Закону, патент є охоронним документом, що засвідчує пріоритет, авторство і права на винахід (корисну модель) [51, ст. 1]. При цьому, комп'ютерна програма не відповідає поняттю «винахід (корисна модель)», та не визнається винаходом (корисною моделлю), якщо виступає як самостійний об'єкт [51, ст. 6]. Тобто, на перший погляд, права на програмне забезпечення не можуть бути охоронюваними патентом.

Однак, у певних випадках таке обмеження можна подолати, якщо йдеться, наприклад, про захист способу взаємодії програмного забезпечення з апаратним забезпеченням. Це уможливлено положенням Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», яке встановлює, що об'єктом винаходу, якому надається правова охорона, може бути), зокрема, процес (спосіб) [52, ст. 6]. Це кореспондує положенню Цивільного кодексу України, яке встановлює, що авторське право не поширюється на ідеї, процеси, методи діяльності або математичні концепції як такі [45, ст. 433]. Отже, умов новизни, наявності винахідницького рівня та промислової придатності на взаємодію програмного

забезпечення з апаратним може поширюватися охорона прав за патентом як на спосіб (процес).

Варто відзначити, що такий спосіб охорони прав є досить непрактичним, через його вузьку сферу застосування – адже до коду програмного забезпечення, який становить чи не найбільшу цінність, застосовуватиметься охорона авторського права за аналогією з літературними творами [45, ст. 433]. Тобто, малоімовірно, що у ліцензіара за публічною ліцензією на відкрите програмне забезпечення можуть бути патентні права на програмне забезпечення як такі.

Однак, найбільшою перепорою для реалізації цього виду типового положення публічних ліцензій є регламентована українським законодавством процедура відмови від прав за патентом. Адже, згідно з Законом України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», володілець патенту може в будь-який момент відмовитися від прав за патентом на підставі заяви, поданої до Національного органу інтелектуальної власності [52, ст. 32]. Це є несумісним положеннями ліцензій, які передбачають, що а) ліцензіар відмовляється від своїх охоронюваних патентом прав, поширюючи програмне забезпечення на умовах ліцензії; та б) що ліцензіат відмовиться від своїх охоронюваних патентом прав щодо об'єкта ліцензії в подальшому, якщо такі виникнуть.

Відтак, ліцензіар за публічною ліцензією на відкрите програмне забезпечення не може мати патентних прав, а тим більше від них відмовлятися, та покладати зобов'язання такої відмови на ліцензіата в подальшому. З урахуванням цього, типові положення публічних ліцензій про патентні права є цілком несумісними як з українським законодавством, так і з практикою. Варто відзначити, що ліцензії Creative Commons прямо встановлюють, що не поширюються на торгові марки та патентні права, а отже їхня реалізація не пов'язана з проблемою, викладеною вище.

Насамкінець, варто звернути увагу на механізм сумісності публічних ліцензій.

Він уможлиблює комбінування різних ліцензованих об'єктів їх подальше використання та поширення. Така можливість є важливою для розробки програмного забезпечення, адже існує стала практика використання елементів програмного коду для створення нового програмного забезпечення, збільшення рівня сумісності програмного забезпечення, операційних систем тощо.

Наприклад, графічний дизайнер може створити зображення, яке ліцензує на умовах CC BY-SA. В подальшому, розробник програмного забезпечення використає таке зображення як елемент користувацького інтерфейсу програми – як фон головного меню. При цьому, якщо сам код програми ліцензований на умовах GNU General Public License v3, то розробник може поширювати свій продукт на умовах цієї ліцензії, включно з зображенням.

Втім, необхідно враховувати, що сумісність не є абсолютною: наприклад, ліцензований матеріал, первинно поширений на умовах CC BY-SA, може в подальшому поширюватися на умовах GNU General Public License v3, проте не навпаки. Крім того, кожна ліцензія має окремий механізм відновлення – відновлення первинної CC BY-SA не спричинить автоматичного відновлення GNU General Public License v3. Це створює для ліцензіатів додаткові ризики порушити умови певної ліцензії.

Такий механізм має функціональну цінність у IT-індустрії, проте з огляду на велику кількість ліцензій, відмінності в тлумаченні їх положень, та гнучкість ліцензованого матеріалу та самих ліцензій, розробка навіть загальної політики щодо правового регулювання цього явища може виявитися надзвичайно складною.

4.2. Природа публічних ліцензій

Наступною проблемою, яку варто дослідити, є питання визначення природи публічних ліцензій.

Так, публічна ліцензія може розглядатися як односторонній правочин, адже вона лише є виявом наміру ліцензіара надати іншій особі повноваження на

використання об'єкта інтелектуальної власності в обсязі, визначеному ліцензією. На користь цього вказує й спосіб її надання, передбачений Законом України «Про авторське право та суміжні права»: публічна ліцензія видається шляхом оприлюднення її умов разом з наданням можливості дистанційного ознайомлення з відповідним об'єктом авторського права або об'єктом суміжних прав необмеженому колу осіб з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем [44, ст. 51].

Водночас публічні ліцензії можуть мати ознаки ліцензійного договору. На користь такого підходу може вказувати термінологія та умови певних видів публічних ліцензій. Таку позицію, висловлює, зокрема В. Дмитришин, спираючись на спосіб припинення відносин за публічними ліцензіями [52, ст. 49].

Крім того, законодавець уможливив такий підхід, внівши зміни до Цивільного кодексу України під час прийняття нового Закону України «Про авторське право та суміжні права». Як було згадано у Розділі 2, до 1 січня 2023 року серед істотних умов ліцензійного договору за статтею 1109 Цивільного кодексу України було визначено розмір, порядок і строки виплати плати за використання об'єкта права інтелектуальної власності, що унеможливило повноцінне застосування цього інституту до публічних ліцензій. У зв'язку з цим, ліцензійний договір був безумовно оплачуваним. За новою редакцією статті 1109 Цивільного кодексу України, яка визначає ліцензійний договір:

«За ліцензійним договором одна сторона (ліцензіар) надає другій стороні (ліцензіату) дозвіл на використання об'єкта права інтелектуальної власності визначеним способом (способами) протягом певного строку на певній території, а ліцензіат зобов'язується вносити плату за використання об'єкта, якщо інше не встановлено договором.» [45, ст. 1109]

Тобто, нова редакція статті уможлиблює укладення неоплачуваного ліцензійного договору, а отже і повноцінне застосування цієї норми до публічних ліцензій.

Утім, якщо розглядати публічні ліцензії як різновид ліцензійного договору, то знову постає обговорене у Розділі 2 питання щодо невизначеності моменту та способу акцепту. Опосередковано висновок про такий момент можемо зробити, спираючись на Закон України «Про авторське право та суміжні права», а також Постанову Пленуму Верховного Суду України № 5 від 4 червня 2010 року. Так, Закон «Про авторське право та суміжні права» встановлює, що особа, яка використовує об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав на основі публічної ліцензії, зобов'язана дотримуватися визначених суб'єктом авторського права або суб'єктом суміжних прав умов, на яких її було видано [44, ст. 51]. Водночас, згідно з думкою Пленуму Верховного Суду України, викладеної в зазначеній Постанові:

«неправомірне зберігання копії комп'ютерної програми в пам'яті електронного засобу (комп'ютера тощо) є порушенням майнового авторського права.» [54]

Зважаючи на це положення, дотримуємося думки, що у такому випадку розумно вважати акцептом збереження в пам'яті електронного засобу ліцензіата копії програмного забезпечення, ліцензованого публічною ліцензією, адже саме з цим моментом пов'язане настання правових наслідків. Однак зважаючи на давність постанови Пленуму та розвиток технологій, які дозволяють використання програмного забезпечення без збереження в пам'яті електронного засобу у вузькому сенсі (хмарні сервіси тощо), такий висновок є досить умовним.

Також необхідно враховувати, що певні види публічних ліцензій взагалі не пов'язують прийняття їхніх умов з завантаженням копії програмного забезпечення, як наприклад GNU General Public License. Згідно з її умовами, прийняттям умов ліцензії є внесення змін та / або поширення ліцензованого програмного забезпечення.

Якщо розглядати публічну ліцензію як ліцензійний договір, то зважаючи на форму та незмінні положення публічної ліцензії, а також спосіб її поширення, такий ліцензійний договір має ознаки договору приєднання. Схожу думку висловив В. Дмитришин [52, с. 49], а К. Зеров свого часу навіть запропонував саме так визначити публічні ліцензії на законодавчому рівні [1, 202]

Так, згідно з Цивільним кодексом України, договором приєднання є договір, який може бути укладений лише шляхом приєднання другої сторони до запропонованого договору в цілому, без можливості запропонувати власні умови договору. Умови такого договору встановлює одна зі сторін у формулярах або інших стандартних формах [45, ст. 634]. Ці положення цілком відповідають механізму вступу сторін у правовідносини за публічною ліцензією. Таке розуміння підтверджували і вже згадані Рекомендації Міністерства економічного розвитку і торгівлі України щодо застосування вільних публічних ліцензій на використання об'єктів авторського права і суміжних прав [43].

Однак публічні ліцензії є несумісними з положеннями Цивільного кодексу України щодо права зміни або розірвання договору приєднання стороною, яка приєднується.

Цивільний кодекс України передбачає таке право за умов, що:

- а) сторона яка приєднується, позбавляється прав, які звичайно мала;
- б) договір виключає чи обмежує відповідальність другої сторони за порушення зобов'язання; або
- в) договір містить інші умови, явно обтяжливі для сторони, яка приєдналася.

При цьому, на сторону, яка приєдналася, покладено тягар доведення того, виходячи зі своїх інтересів, вона не прийняла б цих умов за наявності у неї можливості брати участь у визначенні умов договору [45, ст. 634].

Залежно від різновиду публічної ліцензії у конкретному випадку, для ліцензіата може виникати одна або навіть всі з перелічених умов.

Наприклад, у випадку з ліцензією CC-BY-ND, ліцензіат був би вимушений відмовитися від права поширювати об'єкт програмного забезпечення зі змінами

[15]. Як вже було згадано, ліцензії GNU General Public License та Apache Public License містять доволі жорсткі положення про обмеження відповідальності ліцензіара [22, 24].

Варто відзначити, що залишається невизначеним критерій «звичайності» прав сторони, яка приєднується, у контексті цих положень Цивільного кодексу України. Адже існують публічні ліцензії з більш та менш обтяжливими умовами для ліцензіата, а складна та неодноманітна практика використання публічних ліцензій надалі ускладнює визначення «звичайних» прав ліцензіата, особливо якщо завдання співставлення публічних ліцензій постає перед судом під час розгляду спору.

Реалізація права на зміну чи розірвання договору приєднання у випадку з публічними ліцензіями є неможливою, адже згідно з офіційною політикою щодо внесення змін до ліцензій, сторони втраять право використовувати найменування та позначення публічних ліцензій у разі внесення змін.

Відтак, хоча публічні ліцензії мають ознаки ліцензійного договору та ознаки договору приєднання, відповідні норми цивільного законодавства не можуть бути до них застосовані з огляду на зміст їхніх умов та несприятливі наслідки змін таких умов для сторін.

Невизначеним залишається також співвідношення публічних ліцензій з відносинами субліцензування.

Цивільний кодекс України встановлює, що за згодою ліцензіара, наданою у письмовій формі, ліцензіат може видати письмове повноваження на використання об'єкта права інтелектуальної власності іншій особі (субліцензію). Сторони також можуть укласти субліцензійний договір, за яким ліцензіат надає іншій особі (субліцензіату) субліцензію на використання об'єкта права інтелектуальної власності [45, ст. 1108]. Своєю чергою, субліцензіати мають право укладати наступні субліцензійні договори, якщо таке повноваження передбачено для наступних субліцензіатів основним ліцензійним договором [45, ст. 1109].

Механізм публічних ліцензій має ознаки відносин субліцензування, адже публічні ліцензії переважно передбачають положення, які уповноважують ліцензіата надавати право на використання програмного забезпечення чи іншого ліцензованого об'єкта третім особам. За рахунок незмінності умов публічної ліцензії, кожна подальша особа наділяється правами використовувати програмне забезпечення на умовах, визначених ліцензією. Крім того, положення ліцензії Apache Public License прямо наділяють ліцензіата правами субліцензувати програмне забезпечення. У практичній діяльності це може мати такий вигляд:

1) А. оприлюднює на веб-сайті GitHub програмне забезпечення, ліцензоване публічною ліцензією.

2) Б. завантажує ліцензоване програмне забезпечення, та поширює його у незміненому вигляді на форумі веб-сайту розробників програмного забезпечення. Це поширення також відбувається на умовах публічною ліцензією, а текст ліцензії містить повідомлення про авторські права автора оригінального ліцензованого програмного забезпечення.

3) У подальшому, ліцензоване програмне забезпечення поширюється іншими користувачами *ad infinitum*, деякі користувачі вносять власні зміни у програмне забезпечення в межах, дозволених ліцензією.

Втім, хоча наведена ситуація може справджувати для більшості видів публічних ліцензій, положення певних видів не дозволяють дійти однозначного висновку про субліцензування.

Наприклад, на противагу Apache Public License, GNU General Public License прямо встановлює заборону субліцензування: «Sublicensing is not allowed» [22]. Ліцензії Creative Commons містять подібне положення, вказуючи, що ліцензія не допускає субліцензування [10]. Натомість, положення GNU General Public License та Creative Commons передбачають автоматичне ліцензування третіх осіб – тобто, надання ліцензії з боку ліцензіара – автора оригінального ліцензованого об'єкта, а не з боку ліцензіата, який власне поширює ліцензований об'єкт третім особам. При цьому, будь-який ліцензіат не несе відповідальності за виконання

умов публічної ліцензії іншими такими ліцензіатами, навіть якщо він поширив ліцензований об'єкт.

Положення Закону України «Про авторське право та суміжні права» визначають, що публічну ліцензію може надавати суб'єкт авторського права [44, ст. 51]. При цьому, якщо первинним суб'єктом авторського права є автор, то суб'єктами майнових авторських прав можуть бути також інші фізичні або юридичні особи, до яких перейшли майнові права на твір на підставі правочину, згідно з Законом України «Про авторське право та суміжні права», а також Цивільним кодексом України [44, ст. 5; 45, ст. 435]. Тобто, можемо дійти висновку, що українське законодавство допускає надання публічної ліцензії вторинним суб'єктом авторського права – ліцензіатом, і кожне подальше поширення твору таким ліцензіатом – ліцензуванням, а не субліцензуванням.

Такий підхід дозволяє зрозуміти з точки зору українського законодавства публічні ліцензії, які прямо забороняють субліцензування своїми положеннями – наприклад, GNU General Public License, Creative Commons тощо.

Водночас якщо йдеться про публічні ліцензії, які допускають субліцензування, питання кваліфікації правовідносин за ними залишається невизначеним. Адже, у випадку з Apache Public License, поширення програмного забезпечення від ліцензіата може розглядатися як самостійні ліцензування за публічною ліцензією, так і субліцензування, позаяк таке дозволено положеннями ліцензії. Це зумовлює невизначеність у відносинах між ліцензіаром та ліцензіатом.

Згідно з Цивільним кодексом України, відповідальність перед ліцензіаром за дії субліцензіата несе ліцензіат, якщо інше не встановлено ліцензійним договором – тобто, публічною ліцензією Apache Public License [45, ст. 1109]. Ця ліцензія не містить положень, які б визначали відповідальну сторону у відносинах субліцензування. Відтак, за загальним правилом, відповідальність за дії субліцензіатів перед ліцензіаром нестиме ліцензіат. Однак, такий підхід застосовний, якщо вважати відносини за Apache Public License відносинами

субліцензування. Якщо ж розглядати поширення ліцензованих об'єктів третім особам як самостійні ліцензування за публічною ліцензією, то кожен з ліцензіатів нестиме відповідальність перед ліцензіаром.

На нашу думку, зважаючи на природу публічних ліцензій та їхній механізм, у подібних випадках доцільно презюмувати відносини ліцензування, якщо ліцензіат та треті особи прямо не укладуть договори субліцензії.

4.3. Коло сторін, прав та обов'язків

Тісно пов'язаним питанням є питання природи сторін публічної ліцензії, особливо коли йдеться про сценарій ліцензування третім особам з боку ліцензіата. Це має значення для визначення кола прав та обов'язків кожного учасника правовідносин.

Згідно з Законом України «Про авторське право та суміжні права», ліцензіаром може бути як суб'єкт майнових авторських або суміжних прав, так і інша уповноважена особа у випадках, передбачених договором або законом [44, ст. 51].

Підхід до визначення ліцензіара відрізняється залежно від виду публічних ліцензій. Наприклад, положення Creative Commons та GNU General Public License дозволяють зробити висновок про первинного суб'єкта авторського права як первинного ліцензіара. У свою чергу, ліцензіати, які поширюють ліцензовані об'єкти третім особам, надаючи їм права за публічною ліцензією, діють від імені первинного ліцензіара. Позаяк умови GNU General Public License встановлюють, що будь-який ліцензіат не зобов'язаний забезпечувати виконання третіми особами умов публічної ліцензії, єдиним суб'єктом, який має право заявляти вимоги щодо дотримання умов ліцензії є первинний суб'єкт авторського права.

Натомість, з огляду на положення Apache Public License, кожен подальший ліцензіар є одночасно ліцензіаром для третіх осіб, яким він поширив ліцензоване

програмне забезпечення. Це може призвести до невизначеності обсягу прав на ліцензоване програмне забезпечення. Наприклад, може скластися така ситуація:

1) А. створює програмне забезпечення, як поширює на умовах Apache Public License (первинний ліцензіар).

2) Б. завантажує поширене програмне забезпечення (набуває статусу ліцензіата), модифікує його та поширює повторно на умовах Apache Public License (набуває статусу ліцензіара).

3) В. завантажує поширене Б. програмне забезпечення (набуває статусу ліцензіата), вносить власні модифікації та поширює його на умовах Apache Public License (набуває статусу ліцензіара). Водночас, користуючись невиключною природою ліцензії, А. та Б. поширюють свої фрагменти програмного забезпечення на умовах іншої публічної ліцензії.

4) Г. завантажує поширене В. програмне забезпечення (набуває статусу ліцензіата відносно В.), виокремлює частину коду програмного забезпечення, яка була внесена А. та Б., та поширює його з всупереч умовам ліцензії Apache Public License.

У такому випадку, попри те, що В. є ліцензіаром відносно Г., залишається невизначеним, чи допустив Г. порушення, особливо якщо дії Г. щодо програмного забезпечення А. та Б. відповідали умовам іншої публічної ліцензії.

Отже, залежно від різновиду публічної ліцензії у практичній діяльності може бути складно встановити обсяг прав та обов'язків учасників правовідносин за публічною ліцензією.

Іншою спільною особливістю ліцензій GNU General Public License та Apache Public License є положення щодо відмови від права притягати до юридичної відповідальності авторів ліцензованого об'єкта.

Зазначене положення становить істотну проблему, адже суперечить закріпленому Цивільним процесуальним кодексом України від 18.03.2004 № 1618-IV правилу, яке встановлює, що відмова від права на звернення до суду за захистом є недійсною [54, ст. 4]. Крім того, програмне забезпечення за GNU

General Public License, і Apache Public License може бути використане в комерційних цілях – тобто реалізоване певним споживачам. Такі відносини врегульовані Законом України «Про захист прав споживачів» від 12.05.1991 № 1023-ХІІ, положення якого встановлюють право на судовий захист прав споживача [55, ст. 22].

У цьому контексті необхідно відзначити, що на практиці більш імовірною є ситуація, за якої кінцевий споживач звернеться з позовом до ліцензіата, який отримав програмне забезпечення на умовах однієї з публічних ліцензій на відкрите програмне забезпечення, змінив його та продав у зміненому вигляді, а не до автора-ліцензіара, який вперше створив та поширив програмне забезпечення на умовах публічної ліцензії. Все ж, це не впливає на факт невідповідності відмови від права на притягнення до відповідальності ліцензіара положенням законодавства України.

На нашу думку, для подолання викладених неузгодженостей належить звернутися до загальних норм Цивільного кодексу України. Зокрема, стаття 217 Цивільного кодексу України встановлює, що недійсність окремої частини правочину не має наслідком недійсності інших його частин і правочину в цілому, якщо можна припустити, що правочин був би вчинений і без включення до нього недійсної частини [45, ст. 217]. Застосування цієї норми може дозволити сторонам користуватися публічними ліцензіями GNU General Public License та Apache Public License навіть попри наявність положень, які суперечать законодавству України.

Іншою важливою проблемою застосування публічних ліцензій в Україні є питання захисту прав учасників правовідносин за цією ліцензією в національних судах.

Попри подекуди обтяжливі положення щодо пред'явлення вимог, жодна з розглянутих публічних ліцензій не позбавляє сторони як такого права звернутися до суду чи будь-якого іншого органу задля захисту власних прав та інтересів, передбачених ліцензією.

Зокрема, Creative Commons пропонує авторам насамперед повідомити правопорушника про свої факт порушення, у разі відсутності належної реакції застосувати заяву за процедурою, передбаченою Законом про авторське право в цифрову епоху (Digital Millennium Copyright Act, DMCA), а в подальшому – претензію [56]. Звернення до суду є *ultima ratio* – коли на поведінку правопорушника не впливають жодні інші заходи. Однак, такі інструменти захисту дозволили ліцензіям Creative Commons стали знаряддям копірайт-тролінгу («copyright trolling») – практики поширення ліцензованого матеріалу та подальшого пошуку осіб, які могли б умисно чи неумисно порушити умови ліцензії. Виявивши факти такого використання, автор ліцензованого матеріалу зазвичай звертається до суду, вимагаючи припинення порушень та відшкодування заподіяної шкоди [57]. Подібним є регулювання і інших публічних ліцензій, які розглядалися.

Все ж, у випадку звернення до суду за захистом своїх прав, сторони можуть зіткнутися з труднощами, зумовленими складним характером правовідносин за публічними ліцензіями, та майже повною відсутністю судової практики у цій сфері.

На дату написання цієї роботи, у Єдиному державному реєстрі судових рішень наявні лише декілька судових рішень, у яких згадано публічні ліцензії, зокрема Creative Commons та GNU General Public License. Лише з одного з цих рішень можливо зробити висновок про оцінку судом публічної ліцензії під час розгляду справи по суті.

Таким є рішення Господарського суду міста Києва в справі № 910/6035/16 від 27 лютого 2017 року. Обставини зазначеної справи стосувалися позову про компенсацію за порушення майнових авторських прав у зв'язку з використанням відповідачем музичних творів шляхом їх публічного виконання без належного дозволу та без сплати авторської винагороди, майнові авторські права на які належать позивачу. Як випливає з тексту рішення, у відзиві відповідач обґрунтував відсутність порушення можливістю безкоштовно

використовувати музичні твори, поширені на веб-сайтах за ліцензією Creative Commons. Суд відхилив такі доводи та зазначив, що на сторінках перелічених відповідачем веб-сайтів відсутні будь-які посилання на ліцензію Creative Commons, як на безкоштовну можливість використання музичних творів [58].

У цьому контексті цікавим є те, що одним з перелічених у відзиві веб-сайтів є «Internet Archive», який допускає розміщення матеріалу на умовах Creative Commons. Однак на цьому сайті розміщено застереження, що обов'язок перевірки дійсності ліцензії матеріалу покладено на користувача [59]. Крім того, перехід за посиланням, вказаним відповідачем, свідчить про те, що музичний твір, нібито розміщений на «Internet Archive» на умовах Creative Commons, було видалено. Як одну з можливих причин видалення зазначено порушення правил використання [60]. Це дає підстави припустити, що суд правильно оцінив обставини справи та проаналізував зміст ліцензій Creative Commons, а також порядок їхнього використання, та дійшов висновку про незастосовність до відносин у справі. На жаль, суд не виклав докладної аргументації своєї позиції з цього питання.

Інші згадані судові рішення містять лише прості згадки назв ліцензій без будь-якого правового аналізу. Так, Південно-Західний апеляційний господарський суд під час розгляду справи № 923/378/17 в ухвалах від 22 червня 2020 року зазначив про використання програмного забезпечення, поширеного на умовах ліцензії GNU General Public License, для відтворення технічного запису судового засідання [61]. Ухвала Господарського суду Львівської області в справі № 914/4160/14 від 24 лютого 2021 року, рішення Господарського суду Черкаської області в справі № 925/182/20 від 24 червня 2020 року містять загальні згадки про ліцензії виду Creative Commons, коли йдеться про веб-сайти «YouTube» та «Вікіпедія» [62-63].

У цьому ж контексті варто відзначити, що в Україні не розпочав функціонування Вищий суд з питань інтелектуальної власності, і перспективи такого початку залишаються невизначеними через нестачу суддів у судовій

системі в цілому, про що відзначала голова Касаційного господарського суду в складі Верховного Суду [64].

На нашу думку, за таких умов доречним шляхом захисту прав у правовідносинах, що виникають з публічних ліцензій, є альтернативне вирішення спорів, зокрема медіація та арбітраж, принаймні на період, доки не сформується практика національних судів у спорах, що виникають з публічних ліцензій. Зазначені способи вирішення спорів також дозволяють ширше залучити фахівців галузі, чий спеціальні технічні знання є вкрай необхідними для аналізу конкретних ситуацій, які можуть становити порушення. Крім того, зважаючи на перелічені вище проблеми, які виникають під час застосування до публічних ліцензій українського законодавства, можемо припустити, що формування судової практики може зіткнутися з проблемами у розумінні публічних ліцензій на початкових етапах.

* * *

1. Публічні ліцензії на об'єкти авторського права та суміжних прав, які містять специфічні положення про врегулювання ними прав за патентами не можуть бути повноцінно реалізовані за українським законодавством, адже такі положення не відповідають процедурі зміни прав за патентами, яка врегульована Законом України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі».

2. Не до кінця визначеною залишається природа публічних ліцензій на об'єкти авторського права та суміжних прав - хоча вони мають ознаки ліцензійного договору та ознаки договору приєднання, публічні ліцензії на об'єкти авторського права та суміжних прав не повністю відповідають положенням цивільного законодавства, зокрема щодо права змінити умови договору приєднання та механізму акцепту.

3. Хоча відносини за публічними ліцензіями на об'єкти авторського права та суміжних прав можуть мати ознаки субліцензування, під час аналізу відносин за такими ліцензіями доцільно керуватися презумпцією відносин

ліцензування між усіма сторонами, якщо тільки вони не домоляться між собою про інше.

4. Публічні ліцензії на об'єкти авторського права та суміжних прав не позбавляють сторони права звернутися до суду чи будь-якого іншого органу задля захисту власних прав та інтересів, однак положення щодо обмеження відповідальності можуть суперечити Законові України «Про захист прав споживачів».

5. Наразі в Україні відсутня судова практика в справах, що виникають з відносин за публічними ліцензіям на об'єкти авторського права та суміжних прав, а отже є доцільним є застосуванням альтернативного вирішення спорів, зокрема медіації та арбітражу.

ВИСНОВКИ

Публічні ліцензії на об'єкти авторського права та суміжних прав можуть бути є як уніфікованими, вільними для використання інструментами, який дозволяють суб'єктам авторського права та суміжних прав надавати дозвіл на використання об'єкта авторського права чи об'єкта суміжного права будь-якою особою на визначених конкретним різновидом ліцензії умовах.

Публічні ліцензії існують у багатьох видах, які доречно класифікувати за призначенням, ступенем обмеженості, та видавником. Найбільш істотними критеріями класифікації можна вважати призначення та ступінь обмеженості публічної ліцензії. За першим критерієм, серед найбільш відомих та поширених публічних ліцензій можемо виділити такі: GNU General Public License, Apache Public License – ліцензії на вільного програмного забезпечення, Creative Commons, GNU Free Documentation License та Open Database License – ліцензії на цифровий контент. За другим критерієм: CC0 як договір, пов'язаний із суспільним надбанням, Apache Public License, Creative Commons – дозвільні публічні ліцензії та GNU General Public License – копілефтна публічна ліцензія.

Спільними ознаками для публічних ліцензій є безвідкличність та невиключність. Окремі види ліцензій можуть мати умову безоплатності.

Історично, публічні ліцензії виникли у США під час стрімкої інформатизації, комп'ютеризації та змін у законодавчому регулюванні авторського права та суміжних прав наприкінці 1970-х – на початку 1980-х років. Це зумовлює те, що публічні ліцензії є найбільш адаптованими до законодавства Сполучених Штатів та країн загального права. Водночас, учасники правовідносин за публічними ліцензій вільні тлумачити їх відповідно до інших національних законодавств.

До 2023 року регулювання публічних ліцензій на об'єкти авторського права та суміжних прав за українським законодавством було проблематичним. Ні Закон України «Про авторське право та суміжні права» у тогочасній редакції, ні Цивільний кодекс України, ні будь-який інший закон не передбачали положень,

які б уможлилювали повноцінне застосування публічних ліцензій без ризику визнання таких ліцензій неукладеними правочинами, або грубого порушення режиму їх використання. Істотними проблемами були законодавчі вимоги щодо форми та оплатності ліцензійного договору, який було доцільно розглядати як найближчий аналог публічних ліцензій.

Публічні ліцензії набули статусу самостійного інституту згідно з прийнятим наприкінці 2022 року Законом України «Про авторське право та суміжні права» у новій редакції. Відбулося законодавче закріплення ознак невиключності та безвідкличності публічних ліцензій. Зазначений Закон та Цивільний кодекс України зі змінами також уможливили реалізацію умови безоплатності, яка є поширеною для публічних ліцензій. Можемо констатувати, що законодавче регулювання публічних ліцензій в Україні відповідає світовим практикам.

Водночас певні аспекти публічних ліцензій залишаються несумісними з українським законодавством. Наприклад, специфічні умови публічних ліцензій про врегулювання прав за патентами суперечать положенням Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», умови щодо звільнення від відповідальності – Закону України «Про захист прав споживачів» тощо.

Позаяк публічні ліцензії мають ознаки ліцензійного договору та ознаки договору приєднання, їхні умови можуть не повністю відповідають положенням цивільного законодавства, зокрема щодо права змінити умови договору приєднання та механізму акцепту. Постає також проблема розмежування відносин ліцензування та субліцензування за публічними ліцензіями, адже відносини за публічними ліцензіями можуть мати ознаки субліцензування залежно від умов ліцензії. Це впливає на коло прав, обов'язків та відповідальності сторін правовідносин. Запропоновано презумпцію відносин ліцензування між усіма сторонами публічної ліцензії, якщо тільки вони не домовляться між собою про інше.

Перелічені проблеми можуть негативно впливати на формування однорідної судової практики в справах, які виникають з відносин за публічними

ліцензіями. Наразі в Україні практично відсутня така судова практика, а отже для сторін правовідносин доцільним може бути застосуванням альтернативного вирішення спорів, зокрема медіації та арбітражу.

У подальшому, формування правозастосовчої практики на основі зміненого від 2023 року галузевого законодавства, у тому числі Вищого суду з питань інтелектуальної власності, становитиме значний інтерес для подальшого дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Зеров К. О. Вільні публічні ліцензії в Україні / К. О. Зеров // Актуальні проблеми держави і права. - 2014. - Вип. 72. - С. 195-204. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdp_2014_72_30 Дата звернення 10.02.2024
2. U.S. Open Data Action Plan Режим доступу: https://obamawhitehouse.archives.gov/sites/default/files/microsites/ostp/us_open_data_action_plan.pdf Дата звернення 10.02.2024
3. The National Archives - Creative Commons and photo sharing Режим доступу: <https://www.nationalarchives.gov.uk/legal/copyright/creative-commons-and-photo-sharing/> Дата звернення 17.02.2024
4. Ministère de la Culture - Mentions légales Режим доступу: <https://www.culture.gouv.fr/fr/Mentions-legales> Дата звернення 17.02.2024
5. Creative Commons – Creative Commons announced Режим доступу: <https://creativecommons.org/2002/05/16/creativecommonsannounced-2/> Дата звернення 17.02.2024
6. Legal Information Institute – Public Domain Режим доступу: https://www.law.cornell.edu/wex/public_domain Дата звернення 17.02.2024
7. Sonny Vono Copyright Term Extension Act Режим доступу: <https://www.govinfo.gov/content/pkg/PLAW-105publ298/pdf/PLAW-105publ298.pdf> Дата звернення 17.02.2024
8. Eric Eldred, et al., v. John D. Ashcroft, 537 U.S. 186 (2003). Режим доступу: <https://www.law.cornell.edu/supct/pdf/01-618P.ZO> Дата звернення 17.02.2024
9. British Columbia Institute of Technology – Understanding Creative Commons & Licenses Режим доступу: <https://libguides.bcit.ca/open/understanding-creative-commons-licenses> Дата звернення 17.02.2024

10. Creative Commons Attribution 4.0 International Public License Режим доступу: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/legalcode> Дата звернення 17.02.2024
11. Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International Public License Режим доступу: <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode> Дата звернення 17.02.2024
12. Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International Public License Режим доступу: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/legalcode> Дата звернення 17.02.2024
13. Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International Public License Режим доступу: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/legalcode> Дата звернення 17.02.2024
14. Creative Commons Attribution-NoDerivatives 4.0 International Public License Режим доступу: <https://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/legalcode> Дата звернення 17.02.2024
15. Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International Public License Режим доступу: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode> Дата звернення 17.02.2024
16. CC0 1.0 Universal Режим доступу: <https://creativecommons.org/publicdomain/zero/1.0/legalcode> Дата звернення 17.02.2024
17. The open source movement: A revolution in software development Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/258507068_The_open_source_movement_A_revolution_in_software_development Дата звернення: 17.02.2024
18. Richard Stallman, Misinterpreting Copyright—A Series of Errors Режим доступу: <https://www.gnu.org/philosophy/misinterpreting-copyright.html> Дата звернення: 17.02.2024

19. GNU Operating System - Copyleft: Pragmatic Idealism Режим доступу:
<https://www.gnu.org/philosophy/pragmatic.html> Дата звернення 17.02.2024
20. GNU General Public License, version 1 Режим доступу:
<https://www.gnu.org/licenses/old-licenses/gpl-1.0.html> Дата звернення
17.02.2024
21. GNU General Public License, version 2 Режим доступу:
<https://www.gnu.org/licenses/old-licenses/lgpl-2.0.html> Дата звернення
17.02.2024
22. GNU General Public License Режим доступу:
<https://www.gnu.org/licenses/gpl-3.0.html> Дата звернення 17.02.2024
23. Mozilla Public License, Version 2.0 Режим доступу:
<https://www.mozilla.org/en-US/MPL/2.0/> Дата звернення 24.02.2024
24. Apache License, Version 2.0, January 2004 Режим доступу:
<https://www.apache.org/licenses/LICENSE-2.0.txt> Дата звернення 24.02.2024
25. GNU Free Documentation License, Version 1.3, 3 November 2008 Режим
доступу: <https://www.gnu.org/licenses/fdl-1.3.html> Дата звернення
24.02.2024
26. Open Data Commons Open Database License (ODbL) v1.0 Режим доступу:
<https://opendatacommons.org/licenses/odbl/1-0/> Дата звернення 24.02.2024
27. Creative Commons Ukraine – Переклад ліцензій Режим доступу:
<https://www.creativecommons.org.ua/translation> Дата звернення 24.02.2024
28. Постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до деяких
постанов Кабінету Міністрів України щодо функціонування офіційних
веб-сайтів органів виконавчої влади» від 12 червня 2019 року № 493
Режим доступу: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/493-2019-
%D0%BF#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/493-2019-%D0%BF#Text) Дата звернення 24.02.2024
29. Футер офіційного вебпорталу парламенту України Режим доступу:
<https://www.rada.gov.ua/> Дата звернення 24.02.2024

30. Футер Єдиного веб-порталу органів виконавчої влади України Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/> Дата звернення 24.02.2024
31. Футер Офіційного інтернет-представництва Президента України Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/> Дата звернення 24.02.2024
32. Якубівський І. Є. Юридична природа публічних ліцензій у сфері авторського права і суміжних прав / І. Є. Якубівський // Право та інновації. - 2015. - № 2. - С. 19-26. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apir_2015_2_5 Дата звернення: 12.04.2024
33. Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 № 3792-ХІІ Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text> Дата звернення 12.04.2024
34. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-ІV Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15/ed20221010#Text> Дата звернення 12.04.2024
35. Закон України «Про електронну комерцію» від 03.09.2015 № 675-VIII Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19#Text> Дата звернення 09.03.2024
36. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження мінімальних ставок винагороди (роялті) за використання об'єктів авторського права і суміжних прав» від 18 січня 2003 року № 72 Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/72-2003-%D0%BF#Text> Дата звернення 12.04.2024
37. GNU Operating System - Can I modify the GPL and make a modified license? Режим доступу: <https://www.gnu.org/licenses/gpl-faq.html#ModifyGPL> Дата звернення 12.04.2024
38. Apache Software Foundation - May I Re-Use (and Modify) the Apache License 2.0 Itself? Режим доступу: <https://www.apache.org/foundation/license-faq.html#mod-license> Дата звернення 12.04.2024

39. Creative Commons – Policies – License Modification Режим доступу:
<https://creativecommons.org/policies/> Дата звернення 12.04.2024
40. U.S. Copyright Office Fair Use Index Режим доступу:
<https://www.copyright.gov/fair-use/> Дата звернення 12.04.2024
41. What is fair dealing and how does it relate to copyright? Режим доступу:
<https://uwaterloo.ca/copyright-at-waterloo/faq-1-5> Дата звернення 10.03.2024
42. Науково-практичний коментар до статті 1107 Цивільного кодексу України
Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/КК000638> Дата
звернення 12.04.2024
43. Рекомендації щодо застосування вільних публічних ліцензій на
використання об'єктів авторського права і суміжних прав Режим доступу:
[https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=805c49ed-9f0d-4cb2-
b7c4-
8befb54c8b6f&title=RekomendatsiiSchodoZastosuvanniaVilnikhPublichnikhL
itsenziiNaVikoristanniaObktivAvtorskogoPravaISumizhnikhPrav](https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=805c49ed-9f0d-4cb2-b7c4-8befb54c8b6f&title=RekomendatsiiSchodoZastosuvanniaVilnikhPublichnikhLitsenziiNaVikoristanniaObktivAvtorskogoPravaISumizhnikhPrav) Дата
звернення 12.04.2024
44. Закон України «Про авторське право та суміжні права» від 01.12.2022 №
2811-IX Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>
Дата звернення 14.04.2024
45. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV Режим доступу:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15/ed20221010#Text> Дата
звернення 14.04.2024
46. WIPO-Administered Treaties – Berne Convention Paris Act Contracting Parties
Режим доступу:
[https://www.wipo.int/wipolex/en/treaties/ShowResults?search_what=A&act_id
=26](https://www.wipo.int/wipolex/en/treaties/ShowResults?search_what=A&act_id=26) Дата звернення 14.04.2024
47. Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte – Режим доступу:
<https://www.gesetze-im-internet.de/urhg/index.html> Дата звернення
14.04.2024

48. Empfehlungen der Deutschen Nationalbibliothek zur Verwendung der Creative Commons Lizenzen Режим доступу: <https://d-nb.info/1141694298/34> Дата звернення 14.04.2024
49. OLG Karlsruhe 27.01.2021 – 6 U 60/20 Режим доступу: <https://www.junit.de/2020/wp-content/uploads/OLG-Karlsruhe-Urteil-2.pdf> Дата звернення 14.04.2024
50. Alice Corp. v. CLS Bank International, 573 U.S. 208 (2014) Режим доступу: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/573/208/> Дата звернення 14.04.2024
51. Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» від 15.12.1993 № 3687-ХІІ Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-12#Text> Дата звернення 10.04.2024
52. Дмитришин В.С. ЗАКОНОДАВЧІ НОВЕЛИ ЩОДО РОЗПОРЯДЖАННЯ ПРАВАМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ / В.С. Дмитришин // Юридичний вісник №2/2023 (2023): 47-55 Режим доступу: http://yurvisnyk.in.ua/v2_2023/6.pdf Дата звернення 10.04.2024
53. Постанова Пленуму Верховного Суду України № 5 від 4 червня 2010 року Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-10#Text> Дата звернення 10.04.2024
54. Цивільний процесуальний кодекс України, Закон від 18.03.2004 № 1618-IV Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> Дата звернення 10.04.2024
55. Закон України «Про захист прав споживачів» від 12.05.1991 № 1023-ХІ Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text> Дата звернення 10.04.2024
56. What to Do if Your CC-Licensed Work is Misused Режим доступу: <https://creativecommons.org/misuse-of-works/> Дата звернення 10.04.2024

57. Stewart, Daxton, Rise of the Copyleft Trolls: When Photographers Sue After Creative Commons Licenses Go Awry (May 11, 2021) Режим доступу: <https://ssrn.com/abstract=3844180> Дата звернення 10.04.2024
58. Рішення Господарського суду міста Києва в справі № 910/6035/16 від 27 лютого 2017 року Режим доступу: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/65251534#> Дата звернення 12.04.2024
59. Internet Archive's Terms of Use, Privacy Policy, and Copyright Policy Terms of Use 31 Dec 2014 Режим доступу: <https://archive.org/about/terms.php> Дата звернення 12.04.2024
60. Сторінка Internet Archive за посиланням, наведеним у рішенні Режим доступу: <https://archive.org/details/LanaDelRey> Дата звернення 12.04.2024
61. Ухвала Південно-Західного апеляційного господарського суду в справі № 923/378/17 від 22 червня 2020 року Режим доступу: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89937505> Дата звернення 12.04.2024
62. Ухвала Господарського суду Львівської області в справі № 914/4160/14 від 24 лютого 2021 року Режим доступу: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95202666> Дата звернення 12.04.2024
63. Рішення Господарського суду Черкаської області в справі № 925/182/20 від 24 червня 2020 року Режим доступу: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90594455> Дата звернення 12.04.2024
64. Верховний Суд. За яких умов запрацює Вищий суд з питань інтелектуальної власності: голова КГС ВС Лариса Рогач взяла участь в експертному обговоренні [Режим доступу:https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1516608/](#) Дата звернення 12.04.2024